DORPSWANDELING RAALTE

ROUTE 5 km

Ontdek al wandelend de geschiedenis van Raalte. De route voert door het dorp, waarbij de historie van het dorp weer tot leven komt. Veel wandelplezier!

Wim Hoogeland (Archivariaat Bentinck-Schoonheten); Gerard Vrieling (PKN Raalte); Rudolf Mulder (Landschap Overijssel).

2022

Landschap Overijssel

Dorpswandeling Raalte

Landschap Overijssel

Dorpswandeling Raalte

Hoe kom ik bij het startpunt?

Zowel het startpunt als het eindpunt van de route ligt bij de Plaskerk, in het centrum van het dorp. U kunt uw auto parkeren bij de parkeerplaats aan de overkant van nabijgelegen Jumbo supermarkt. Ook met het openbaar vervoer is de Plaskerk goed te bereiken (700 meter van het station).

1 De Plaskerk
20 m

Sla linksaf en loop om de kerk heen.
40 m

2 De Barmhartige Samaritaan
100 m

Loop eerst naar het beeld 'De Barmhartige Samaritaan' aan uw linkerzijde. Ga daarna rechtsaf richting de Herenhof, en ga vervolgens linksaf de Koestraat op.
110 m

Ga aan het einde van de straat linksaf naar de Westdorplaan en steek daarna over naar de Burgemeester Kerssemakersstraat.
300 m

3 Burg. Kerssemakersstraat
500 m

4 Angeli Custodes
800 m

5 Bahá'í-Boom & Waterschapshuis
1,000 m

Sla rechtsaf en volg het wandelpad.
1,1 km

Sla linksaf en volg het wandelpad.
1,3 km

Sla rechtsaf en volg het wandelpad naar wandelknooppunt D25.
1,4 km

D25 Wandelkeuzepunt D25
(begin op onbekende route)
1,5 km

D37 Wandelkeuzepunt D37
(ga over op groene route)
1,9 km

D30 Wandelkeuzepunt D30
(ga over op onbekende route)
2,1 km

Sla rechtsaf en volg de Zwolsestraat. Steek vervolgens de rotonde recht over en blijf de Zwolsestraat daarna volgen.
2,1 km

6 Oorlogsmonument
2,8 km

Sla vóór het gemeentehuis linksaf
2,8 km

D24 Wandelkeuzepunt D24
(ga over op groene route)
3 km

7 De Katholieke kerk
3,1 km

8 'Spekjantie' & De Witte Swaen
3,3 km

D20 Wandelkeuzepunt D20
(ga over op onbekende route)
3,3 km

Sla linksaf op de Stationsstraat.
3,3 km

Sla linksaf op de Blekstraat.
3,4 km

Sla rechtsaf op de Kruisstraat.
3,5 km

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

9 De Watertoren & Station Raalte

3,8 km

Sla rechtsaf op de Stationsstraat.

3,8 km

Sla rechtsaf en blijf op de Stationsstraat.

3,9 km

Sla linksaf op de Nieuwstraat.

4,1 km

Sla linksaf op de Schoolstraat.

4,3 km

10 De Varkensmarkt

4,3 km

Steek de brug over, en sla aan de overkant rechtsaf op de Kanaalstraat Oostzijde.

4,5 km

11 Mok-Werfjes & Tegelplateau

4,5 km

12 Het Overijssels Kanaal

4,7 km

Sla rechtsaf, loop over de brug en volg daarna de Brugstraat.

4,9 km

13 De Leeren Lampe

4,9 km

Sla rechtsaf en volg de Domineeskamp richting het eindpunt bij de Plaskerk.

5,3 km

14 Annahuis

5,4 km

Einde van de route

Dorpswandeling Raalte

5 km

1

De Plaskerk

Eerste vermelding

De Plaskerk is het oudste gebouw van Raalte en wordt gebruikt door de Protestantse Gemeente. De eerste vermelding van de Plaskerk is uit 1123. De kerk behoorde toe aan een zekere Lifgerus en is mogelijk door keizer Hendrik IV van Duitsland aan hem geschonken, vanwege zijn hulp bij de kruistochten.

Het eerste romaanse gebouw was kleiner dan de huidige kerk en was opgetrokken uit oersteen. Het koor was wat jonger dan het schip. Het is niet bekend of er toen ook al een toren geweest is. De huidige kerk dateert uit de 15e eeuw. Het is een eenbeukige kerk in laatgotische stijl.

Verval en restauraties

In 1649 stortte de toren van de kerk gedeeltelijk in. Er werd besloten de toren niet te restaureren, waardoor de kerk drie eeuwen een toren had die vrijwel even hoog was als het kerkgebouw. In de jaren 1840-1845 is de toren grondig onderhanden genomen, nadat de toren eigendom werd van de gemeente.

Aan de wens van de kerkelijke gemeente om in de toren een uurwerk aan te brengen kon de gemeente niet voldoen. In 1940 is de in zeer slechte staat verkerende toren met de klokken overgedragen aan de kerkvoogdij van de Hervormde Gemeente. In de daaropvolgende jaren heeft het verval zich voortgezet.

In 1969 is de restauratie van kerk en toren van start gegaan. Hierbij is de lage toren weer met acht meter verhoogd.

Historische secco's

Bijzonder in de kerk zijn de plafondschilderingen uit de 15e eeuw, de zogenoemde secco’s. Dit zijn religieuze afbeeldingen. De van oorsprong Katholieke kerk is na de beeldenstorm en de Reformatie overgegaan naar een Gereformeerde Gemeente. Daarbij zijn de schilderingen overgeschilderd met witkalk.

Tijdens de jaarlijks terugkerende onderhoudswerkzaamheden kwam er telkens een laagje kalk bij. Gedurende de restauratie in 1969-1975 kwamen de secco's weer gedeeltelijk tevoorschijn.

Het interieur

In de kerk staan drie herenbanken die vroeger toebehoorden aan de adellijke huizen in de gemeente Raalte. Oorspronkelijk waren het er vier. De bank van de voormalige havezate De Hofstede is waarschijnlijk bij de restauratie 1969-1975 uit de kerk verdwenen.

De banken die er nog staan behoorden tot de havezaten Schoonheten, De Velner en 't Relaer. Het 18e eeuwse preekgestoelte is toegeschreven aan Adam Strauss. Aan de kansel zijn een koperen lessenaar en een zandloper uit de 17e eeuw bevestigd, om de dominee aan zijn spreektijd te herinneren.

In de kerk is in 1836 een orgel aangebracht door Carel Friedrich August Naber. Het is geplaatst op een galerij op houten Toscaanse zuilen. In 1975 is de galerij verplaatst naar de westzijde, tegen de toren, en het orgel is vervangen door een orgel van de Duitse orgelbouwer Hans-Detlef Kleuker.

2

De Barmhartige Samaritaan

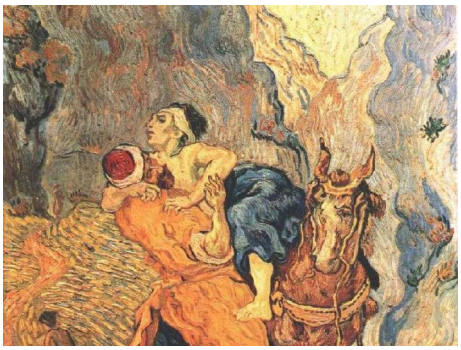

Bijbelse betekenis

Aan de noordzijde van de Plaskerk staat een bronzen beeld van de Barmhartige Samaritaan. In het Bijbelse verhaal van de Barmhartige Samaritaan weigeren twee hooggeplaatste Joden hun handen vuil te maken om zo een slachtoffer van een geweldsmisdrijf langs de kant van de weg te helpen.

Later blijkt een Samaritaan, iemand van een door Joden geminacht volk, wel hulpvaardig. De les die hieruit geleerd kan worden, is dat wat iemand doet, belangrijker is dan wie diegene is. Volgens de Bijbel is naastenliefde het allerbelangrijkste voor God.

Herkomst van het beeld

Na de restauratie van de de kerk in de jaren '70 vond dr. C.F. Diesch, oud kabinetschef van de Commissaris van de Koningin, dat het dorp weinig moois te bieden had. Raalte moest iets eigens en herkenbaars hebben.

Zijn vriend, de kunstverzamelaar en architect Hendrik Mastenbroek, bezat het door Han Wezelaar gemaakte bronzen beeld. Met behulp van bemiddeling door Diesch, heeft de gemeente Raalte het beeld kunnen overnemen van Mastenbroek.

3

Burg. Kerssemakersstraat

Burg. Kerssemakersstraat

De Burgemeester Kerssemakersstraat is vernoemd naar W.A.P. Kerssemaker, burgemeester van Raalte in de periode van 1900-1934. Zijn huis stond in deze buurt. De straat is de oostelijke toegangsweg naar het dorp, en heette vroeger de Wijheseweg

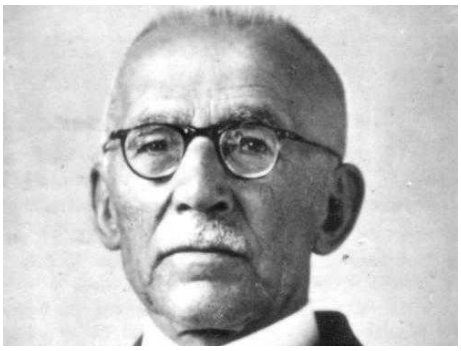

Gemeentelijke monumenten

Links bevindt zich de oude vrouwengevangenis, met daarnaast de oudste huisjes van de straat die nog een originele voorgevel hebben. Aan de overkant van de weg staat de schoolmeesterswoning van de voormalige Antonius-jongensschool.

De twee kastanjebomen stonden op het schoolplein. De beschreven panden zijn allemaal gemeentelijke monumenten.

4

Angeli Custodes

Angeli Custodes

Het woonzorgcentrum Angeli Custodes (engelbewaarders) is gesticht in 1858 door de 'Zusters van Liefde', die er diverse 'liefdeswerken' hebben verricht.

Veel verschillende functies

Het huis heeft plaats geboden aan de bewaarschool, bejaardenzorg, de taal- en handwerkschool, de breischool, het lager onderwijs, en van 1932 tot en met 1964 was het een kloosterziekenhuis.

Na de sluiting van het ziekenhuis werd Angeli Custodes een klooster-bejaardenoord voor de eigen zusters. Later ook voor religieuzen van andere congregaties.

Tegenwoordig

Sinds 2000 worden op de verpleegafdelingen voor somatische en psycho-geriatrische ouderen ook leken opgenomen, onder wie steeds meer mannen. Tegenwoordig is Angeli Custodes deel van de Zorggroep Raalte.

5

Bahá'í-Boom & Waterschapshuis

De verjaardag van Bahá'úlláh

Ter hoogte van de Langkampweg (rand van het park) is in oktober 2017 een boom geplant door de Sallandse Bahá'í gemeenschap vanwege de 200e geboortedag van de stichter Bahá'úlláh van het Bahái geloof.

Het waterschapshuis

Op deze plek kijkt men ook naar het voormalige Waterschapshuis, een schepping van de bekende architect Jón Kristinsson. Nu is dit gebouw het hoofdkantoor van Beaphar. Let op de vijzel rechts van de hoofdingang, uit de tijd dat dit het hoofdkantoor was van het voormalige Waterschap Salland.

De bergingsvijver is in 2008 overgedragen aan het toenmalige Waterschap Groot Salland, dat na een fusie is opgegaan in het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

6

Oorlogsmonument

Havezate De Hofstede

Rechts stond vroeger de middeleeuwse havezate De Hofstede. Na de afbraak in 1964 werd hier een school gebouwd. Ook deze school is al weer enige tijd geleden afgebroken, ten gunste van een project met een aantal nieuwe geschakelde/vrijstaande woningen.

Aan de overkant heeft Het Hofstedehuis op nummer 18 vroeger als school gediend. Nu biedt dit uit 1939 stammende Gemeentelijke Monument een veilige en vertrouwde woonomgeving voor ouderen (en jongeren) met alzheimer en andere vormen van geheugenverlies.

De soldaat

Rechts staat ook het Oorlogsmonument, ter nagedachtenis aan alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in Raalte. Het monument is een soldaat op dodenwacht, met een geweer aan de voet als symbool van waakzaamheid. De kleine kruizen zijn het leed, dat uiteindelijk leidt naar het kruis van Christus.

7

De Katholieke kerk

De Heilige Kruisverheffing

In 1892 begon men met de bouw van de Basiliek van de Heilige Kruisverheffing. Het gebouw is in neogotische stijl gebouwd, naar een ontwerp van de Duitse architect Wilhelm Victor Alfred Tepe (1840-1920).

Het is een driebeukige ranke en sierlijke hallenkerk met een ingesnoerde naaldspitstoren (als een kaars op een kandelaar). In 1962 zijn met de restauratie de steekkappen met dakkapellen verdwenen, waardoor de sierlijkheid van de kerk wel werd aangetast.

In 1992 heeft de kerk de eretitel van basiliek gekregen. De toren, waarin zich een carillon bevindt, is 80 meter hoog en op de ramen staat het leven van Christus afgebeeld. Het is een Rijksmonument.

Rooms Katholieke Begraafplaats

Links achter de kerk bevindt zich de Rooms Katholieke Begraafplaats. Op het kerkhof staat een Kapel met een achthoekig dak (neogotisch), met een beeldengroep van de bewening en een plaat aan de muur met daarop de namen van ongedoopte gestorven kinderen.

Zij werden begraven op niet-gewijde grond. In de zogenoemde lijkenhuisjes werden de overledenen neergelegd met een veertje of spiegeltje voor het gezicht, om het lichaam te controleren op schijndood (een wettelijke verplichting vanwege de cholera-epidemieën).

8

'Spekjantie' & De Witte Swaen

Het Behouden Huys

Een eindje naar rechts aan de overkant staat de villa 'Het Behouden Huys'. Het pand is gebouwd in 1886 voor een zekere Jansen, een koopman in spek. Hij werd ook wel 'Spekjantie' genoemd in het dorp. Hierna is het pand nog een notariskantoor en een makelaarsbedrijf geweest.

Hotel De Zwaan

Aan de linkerkant aan de overkant van de weg is Hotel De Zwaan te zien. Brouwerij de Witte Swaen wordt al in 1762 in een hypotheekakte genoemd. Ooit was De Zwaan een brouwerij-logement-herberg-paardenposterij en zelfs een boerderij. Het huidige hotel dateert uit 1973.

Boeren brachten hun haver/gerst of hop en vertrokken weer met een vat bier. Het was een graag bezocht punt met een mooi uitzicht op de Herenstraat en de Agterweg (nu Marktstraat). Men had zicht op de activiteiten op de Varkensmarkt en aan de andere kant op de kerkgangers.

9

De Watertoren & Station Raalte

De watertoren

Aan de rechterkant van de weg staat een watertoren. De toren is in 1933 gebouwd en heeft een hoogte van 44,7 meter.Het waterreservoir heeft een volume van 177 m³. Het doel van een watertoren is om constante druk op de leidingen te krijgen. Dit bereikt men tegenwoordig door het inzetten van pompen.

Station Raalte

Aan het eind van de Korenstraat bevindt zich het stationsgebouw. De architect van het oorspronkelijke gebouw is Cees Douma. Het is geopend op 1 januari 1881 aan de spoorlijn Zwolle – Almelo. In 1978 is het oude gebouw vervangen door het huidige gebouw.

10

De Varkensmarkt

De Varkensmarkt

Tot de jaren zestig van de vorige eeuw werd op de Varkensmarkt wekelijks een varkensmarkt gehouden. Hier staat nu een fraai beeld van een Bronzen Haan. Het is een beeld van Eric Claus en is in 1980 hier geplaatst. Het beeld herinnert aan het Sallands Oogstfeest 'Stöppelhaene'.

Dit is een feest dat jaarlijks eind augustus wordt gevierd. De laatste wagen met koren werd opgesierd met een haan als teken dat de oogst binnen was en het feest kon beginnen.

11

Mok-Werfjes & Tegelplateau

Mok-werfjes

Rond 1888 verrees aan het kanaal een werkplaats en een droogloods voor het maken en herstellen van o.a. vlotbruggen, sluisdeuren en meerpalen. In 1917 is tegen de droogloods aan de kanaalzijde een uitbreiding gebouwd en is er een directiekantoor gebouwd.

Tussen de werkplaats en de droogloods bevindt zich de werf met een hellingbaan. Deze diende om de vlotbruggen uit het water omhoog te trekken voor onderhoud.

Tegelplateau HOVO

Op de hoek van de Schoolstraat-Mettingenlaan, t.h.v. de brug, staat op de gevel van de woning een kunstwerk dat afkomstig is van de voormalige zuivelfabriek HOVO.

Deze zuivelfabriek (De Hoop) is in 1917 opgericht, en fuseerde in 1969 met De Vooruitgang uit Heeten. De naam HOVO is een combinatie tussen beide namen. Na de sloop in 1992 kwamen er op de plek van de fabriek woningen. Het kunstwerk kon nog worden gered, en hangt nu aan de kopgevel van de woning.

12

Het Overijssels Kanaal

De aanleg

In 1848 werd door een groep particuliere initiatiefnemers de Overijsselsche Kanalisatie Maatschappij opgericht, met het doel het graven van een kanaal van Zwolle naar Almelo, plus een zijtak van Lemelerveld naar Deventer. Naast particulieren participeerden ook belanghebbende gemeenten, zoals Raalte.

In 1850 verkreeg de Maatschappij haar concessie voor de aanleg. De exploitatiekosten, die aanvankelijk gunstig waren, liepen met de jaren aardig op. In 1941 werd de O.K.M. ontbonden.

Tegelijkertijd werd de N.V. Maatschappij Overijsselsche Kanalen opgericht, die vervolgens alle belangen had overgenomen. Voor deze nieuwe Maatschappij was het van belang dat de Rijksoverheid hierin financieel deelnemer werd.

Sluiting voor de scheepsvaart

Vanaf 1945 kwamen er geluiden om het kanaalgedeelte Lemelerveld-Deventer voor het scheepsvaartverkeer te sluiten. Dit gebeurde in 1964. Het kanaalgedeelte Raalte-Deventer bleef open tot 1988. Tegenwoordig heeft het kanaal enkel een recreatieve functie en een hoge natuurwaarde.

13

De Leeren Lampe

Van herberg naar discotheek

Aan de Almeloseweg bevindt zich 'De Leeren Lampe'. Herberg ‘De Leeren Lampe’ werd gesticht door meester-schoenmaker-tapper Jan Rientjes. Hij was zo gierig, dat hij eigenhandig een raapolielampje van zoolleer maakte. Zo werd de herberg door het schoenmakersgilde 'De Leeren Lampe' genoemd.

'De Leeren Lampe' was wellicht ook de naam van de op die plaats gevestigde boerderij, en is tegenwoordig bekend als discotheek.

Annahuis

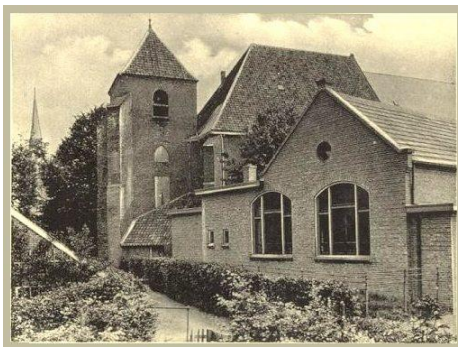

De eerste Annaschool

Anna Bentinck tot Schoonheten heeft voor de Raalter bevolking op haar kosten in 1865 een naai- en breischool laten bouwen, een school die spoedig ook als bewaarschool voor kleine kinderen dienst deed. De school stond op het plein tussen de Plaskerk en het tegenwoordige Annahuis.

Het kerkbestuur als eigenaar

Tot haar overlijden op 20 januari 1888 te Zwolle heeft zij de kosten voor deze school gedragen. De school is daarna in beheer van het kerkbestuur gekomen. De Annaschool is door het kerkbestuur geëxploiteerd voor verschillende doeleinden.

Bij overlijden fungeerden één of twee lokalen als rouwkamer. Ook verschillende verenigingen maakten gebruik van het gebouw, zoals de vrouwen-, meisjes- en jongensvereniging (later de jeugdsoos) en de zangverenigingen. De school was daarmee een gemeenschapshuis geworden.

Eind jaren zestig van de vorige eeuw is er aan de Munstersestraat een (inmiddels weer verdwenen) nieuwe kleuterschool gebouwd.

Een nieuw Annahuis

Na de restauratie van de Plaskerk is in 1977 begonnen met het verwerven van financiën ten behoeve van de bouw van een nieuw Annahuis. Een jaar later kon met de bouw worden begonnen. Dit was mede mogelijk gemaakt door een groots opgezette inzamelingsactie die 120.000 gulden opbracht.

Op zaterdag 17 maart 1979 kon het Annahuis in gebruik worden genomen. De officiële openingshandeling werd verricht door mr. Rudolph F.C. baron Bentinck van Schoonheten.